

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ
ЧЕРКАСЬКИЙ ІНСТИТУТ ПОЖЕЖНОЇ БЕЗПЕКИ ІМЕНІ ГЕРОЇВ ЧОРНОБИЛЯ

Факультет цивільного захисту
Кафедра соціально-гуманітарних дисциплін

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Історія та культура України

циклу обов'язкової загальної підготовки
за освітньо-професійною програмою «Пожежна безпека»
підготовки здобувачів за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти
у галузі знань 26 «Цивільна безпека»
за спеціальністю 261 «Пожежна безпека»
мова навчання українська

Рекомендовано кафедрою
суспільних наук
на: 2024-2025 навчальний рік
Протокол від
«1» липня 2024 року № 1

Силабус розроблений відповідно до Робочої програми навчальної дисципліни
«Історія та культура України» НУЦЗУ

2024 рік

Загальна інформація про дисципліну

Анотація дисципліни

Знання набуті під час вивчення навчальної дисципліни «Історія та культура України» сприяють формуванню історичної свідомості у здобувачів вищої освіти як вищої духовної цінності нації, шляхом поєднання знань, поглядів, уявлень про суспільний розвиток для розуміння суті історичних процесів, їх об'єктивного характеру, нерозривного взаємозв'язку та взаємозалежності між минулим і сучасністю, традиціями, досягненнями культури і досвідом різних поколінь; виховання патріотизму, відповідальності за долю своєї Батьківщини, спонукання до активної громадянської позиції.

Інформація про науково-педагогічного працівника

Загальна інформація	Косяк Світлана Михайлівна, доцент кафедри суспільних наук факультету цивільного захисту.
Контактна інформація	м. Черкаси, вул. Онопрієнка, 8, кабінет № 430.
E-mail	kosiak_svitlana@chipb.org.in
Наукові інтереси	Україна в європейському історичному та культурному просторі, методика викладання суспільних дисциплін, методи мотивації навчальної діяльності та особливості компетентісного підходу в освіті
Професійні здібності	Професійні знання, педагогічний досвід, володіння методикою викладання суспільних дисциплін
Наукова діяльність за освітнім компонентом	Кандидат історичних наук, доцент автор та співавтор 7 колективних монографій, маю 37 наукових фахових публікацій у вітчизняних та міжнародних виданнях 3 з яких у періодичних виданнях, включених до наукометричних баз Scopus (1) та Web of Science (2)

Час та місце проведення занять з дисципліни

Аудиторні заняття з навчальної дисципліни проводяться згідно затвердженого розкладу.

Консультації з навчальної дисципліни проводяться щотижнево протягом семестру згідно затвердженого графіка в аудиторії № 245. У разі необхідності здобувачів у додатковій консультації час узгоджується з викладачем.

Мета вивчення дисципліни:

сприяння оволодінню здобувачами вищої освіти методики історичного дослідження, зокрема ретроспективним, порівняльним, діалектичним

методами, формувати вміння аналізувати й узагальнювати історичний матеріал, давати оцінку найважливішим подіям і явищам української історії та культури, порівнювати історичні події, орієнтуватись у науковій періодизації, знаходити, критично аналізувати потрібну інформацію з минулої і сучасної історії та культури України; оволодіння методикою самостійної роботи при підготовці до занять та підсумкового контролю знань, вміння застосовувати набуті знання для прогнозування суспільних процесів і у професійній діяльності.

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Форма здобуття освіти	
	очна (денна)	заочна (дистанційна)
Статус дисципліни:	обов'язкова загальна	обов'язкова загальна
Рік підготовки	1-й	1-й
Семестр	1-й	2-й
Обсяг дисципліни:		
- в кредитах ЄКТС	3	3
- кількість змістовних модулів	2	2
- загальна кількість годин	90	90
Розподіл часу за навчальним планом:		
- лекції (годин)	20	6
- практичні заняття (годин)		
- семінарські заняття (годин)	24	2
- лабораторні заняття (годин)		
- курсовий проект (робота) (годин)		
- інші види занять (годин)		
- самостійна робота (годин)	46	82
- індивідуальні завдання (науково-дослідне) (годин)		
- підсумковий контроль (екзамен)	екзамен	екзамен

Передумови для вивчення дисципліни

Для якісного вивчення навчальної дисципліни «Історія та культура України» є успішне вивчення предметів гуманітарного спрямування під час навчання у закладах середньої освіти. Міждисциплінарні зв'язки: вивчення навчальної дисципліни ґрунтується на знаннях, отриманих з попередньо вивчених дисциплін у закладах середньої освіти. Навчальний матеріал, який вивчається дисципліною «Історія та культура України» використовується під час наступного вивчення таких дисциплін як: «Філософія», «Політологія».

Результати навчання та компетентності з дисципліни

Вивчення навчальної дисципліни «Історія та культура України» повинно забезпечити:

- досягнення здобувачами вищої освіти таких результатів навчання

Програмні результати навчання	ПРН
Аналізувати питання історії, факти, проблеми та тенденції розвитку культури України в їх діалектичному взаємозв'язку.	ПРН01
Володіти культурою мислення, технологією освоєння соціального досвіду.	ПРН02
Аналізувати і прогнозувати суспільні явища й процеси, знати нормативно-правові засади забезпечення пожежної безпеки, питання правового регулювання забезпечення пожежної безпеки об'єктів і територій.	ПРН03
Вільно володіти державною та іноземною мовою у соціальній і професійній сферах; демонструвати культуру мислення та виявляти навички організації культурного діалогу.	ПРН23
Передбачати екологічно-збалансовану діяльність, необхідний рівень індивідуальної безпеки та психічного здоров'я у разі виникнення типових небезпечних подій.	ПРН24

- формування у здобувачів вищої освіти наступних компетентностей:

Програмні компетентності (загальні та професійні)	ЗК, ПК
Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.	ЗК1
Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.	ЗК2

Програма навчальної дисципліни

Теми навчальної дисципліни:

Модуль 1. Стародавня, середньовічна та нова історія та культура України

- Тема 1. Вступ. Предмет, зміст та завдання навчальної дисципліни «Історія та культура України». Стародавня історія та культура України.
- Тема 2. Східні слов'яни. Передумови утворення та розвиток Київської Держави. Політична роздробленість Київської держави. Галицько-Волинська держава.
- Тема 3. Українські землі у складі Литви та Польщі.
- Тема 4. Українські землі у складі Речі Посполитої (друга половина XVI - перша половина XVII ст.). Становлення козацтва. Національно-визвольна війна. Українські землі у роки Руїни.
- Тема 5. Правобережні та Лівобережні українські землі у XVIII столітті.

Модуль 2. Україна в Новітній час

- Тема 6. Українські землі у складі Росії та Австро-Угорщини у XIX – на початку XX ст.
- Тема 7. Українські землі у першій світовій війні. Українська революція.
- Тема 8. Україна в 20-30-х роках XX століття.
- Тема 9. Україна в роки Другої світової війни (1939-1945 рр.).
- Тема 10. Україна в другій половині 40-х – першій половині 80-х років XX століття.
- Тема 11. Поглиблення кризи тоталітаризму в СРСР. Розпад Радянського Союзу і відродження незалежності України (1985-1991 рр.)
- Тема 12. Україна в умовах незалежності (1991-2024 рр.).

Розподіл дисципліни у годинах за формами організації освітнього процесу та видами навчальних занять:

Назви змістовних модулів і тем	Очна (денна) форма				
	усього	Кількість годин			
		у тому числі			
	лекції	практичні (семінарські) заняття	лабораторні заняття (інші види занять)	самостійна робота	модульна контрольна робота
1- й семестр					
Змістовний модуль 1 <u>Стародавня, середньовічна та нова історія та культура України</u>					

Тема 1. Вступ. Предмет, зміст та завдання навчальної дисципліни «Історія та культура України». Стародавня історія та культура України.	8	2	2	0	4	-
Тема 2. Східні слов'яни. Передумови утворення та розвиток Київської Держави. Політична роздробленість Київської держави. Галицько-Волинська держава.	8	2	2	0	4	-
Тема 3. Українські землі у складі Литви та Польщі	8	2	2	0	4	-
Тема 4. Українські землі у складі Речі Посполитої (друга половина XVI - перша половина XVII ст.). Становлення козацтва. Національно-визвольна війна. Українські землі у роки Руїни.	7	2	2	0	3	
Тема 5. Правобережні та Лівобережні українські землі у XVIII ст.	7	2	2	0	3	
Модульна (контрольна) робота	2					2
Разом за модулем 1	40	10	10	0	18	2
1- й семестр						
Змістовний модуль 2. Україна в Новітній час						
Тема 6. Українські землі у складі Росії та Австро-Угорщини у XIX - на початку XX ст.	6	0	2	0	4	
Тема 7. Українські землі у першій світовій війні. Українська революція.	7	2	2	0	3	
Тема 8. Україна в 20-30-х роках XX століття.	7	2	2	0	3	

Тема 9. Україна в роки Другої світової війни (1939-1945 рр.).	7	0	2	0	5	
Тема 10. Україна в другій половині 40-х – першій половині 80-х років ХХ століття.	7	2	2	0	3	
Тема 11. Поглиблення кризи тоталітаризму в СРСР. Розпад Радянського Союзу і відродження незалежності України (1985-1991 рр.)	7	2	2	0	3	
Тема 12. Україна в умовах незалежності (1991-2024 рр.).	7	2	2		3	
Підсумкова м.к.р.	2					2
Разом за змістовним модулем 2	50	10	14		24	2
Разом	90	20	24	0	42	4

Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Тема 1. Предмет, зміст та завдання навчальної дисципліни «Історія та культура України». Стародавня історія та культура України.	2
2.	Тема 2. Східні слов'яни. Передумови утворення та розвиток Київської Держави. Політична роздробленість Київської держави. Галицько-Волинська держава.	2
3.	Тема 3. Українські землі у складі Литви та Польщі	2
4.	Тема 4. Українські землі у складі Речі Посполитої (друга половина XVI - перша половина XVII ст.). Становлення козацтва. Національно-визвольна війна. Українські землі у роки Руїни.	2
5.	Тема 5. Правобережні та Лівобережні українські землі у XVIII столітті.	2
6.	Тема 6. Українські землі у першій світовій війні. Українська революція.	2
7.	Тема 7. Україна в 20-30-х роках ХХ століття.	2
8.	Тема 8. Україна в другій половині 40-х – першій половині 80-х років ХХ століття.	2
9.	Тема 9. Поглиблення кризи тоталітаризму в СРСР. Розпад Радянського Союзу і відродження незалежності України	2

	(1985-1991 рр.)	
10.	Тема 10. Україна в умовах незалежності (1991-2024 рр.).	2
	Модульні контрольні роботи	4
	Разом	24

Орієнтовна тематика індивідуальних завдань

Індивідуальні завдання можуть виконуватись здобувачами як під час підготовки до семінарських занять, так і під час самостійної роботи. Формами виконання індивідуальних завдань є: написання рефератів, есе, аналітичного огляду, аналізу проблемних ситуацій, підготовка виступів за результатами власних досліджень.

1. Розселення слов'ян. Дискусії навколо питання про походження слов'ян.
2. Ранні форми культури на українських землях.
3. Міфологія східних слов'ян.
4. Критика «норманської теорії» походження Київської Русі.
5. Кревська унія 1385 року та її вплив на політичну ситуацію в Україні.
7. Посилення релігійно-національного гніту. Брестська унія 1596 року й боротьба проти неї.
8. Розвиток літописання в Україні XII – XVIII століттях.
9. Формування української державності в ході Визвольної війни середини XVII ст. (економіка, соціальні відносини, адміністративна влада, воєнна організація).
10. Острозька та Києво-Могилянська колегії. Їх роль у відродженні української культури.
11. Діяльність філософа і письменника Г. Сковороди.
12. Антикріпосницька боротьба в Україні на початку XIX ст. Устим Кармелюк.
13. Провідні школи живопису в Україні в XVIII ст.
14. Земська реформа в Україні. Роль земств у протипожежній діяльності.
15. Розвиток капіталістичної промисловості в Україні у другій половині XIX ст.
16. Діяльність культурно-освітнього товариства «Просвіта» в Україні.
17. Соціально-економічний розвиток українських земель у складі Австро-Угорщини.
18. Національне відродження в Галичині на початку XIX ст. «Руська трійця».
19. Громадські наукові організації в Україні. Діяльність наукового товариства імені Т.Г. Шевченка.
20. Брестський мир і Україна. Аналіз діяльності Центральної Ради.
21. Боротьба проти іноземної воєнної інтервенції в Україні (1918 р.).
22. Наукова й політична діяльність М.С. Грушевського.
23. Проголошення незалежної Карпатської України. Окупація Закарпаття Угорщиною в 1939 році.

24. Рух Опору в Україні в роки Другої світової війни. Його особливості.
25. Корсунь-Шевченківська битва. Визволення Правобережної України.
26. Львівсько-Сандомирська та Ужгородська наступальні операції. Визволення території України.
27. Опозиційний правозахисний рух в Україні
28. Серпневий «путч» 1991 року: його спрямованість і наслідки для України.
29. Загострення екологічних проблем в Україні у 70–80 роки. Чорнобильська катастрофа.
30. Міжнародна діяльність суверенної України.
31. Розгортання дипломатичної боротьби України в період російсько-української війни
32. Повсякдення в умовах війни: індивідуальний досвід, стратегії виживання та протистояння агресорам.
33. Незламність українців, героїзм ЗСУ в протистоянні агресору.

Форми та методи навчання і викладання

Вивчення навчальної дисципліни реалізується в таких формах: навчальні заняття (лекції, семінари), виконання індивідуальних завдань, консультації, контрольні заходи (поточний, рубіжний та підсумковий), самостійна робота.

У навчальній дисципліні використовуються такі методи навчання і викладання:

- словесні (лекція, пояснення, бесіда); наочні (ілюстрація, демонстрація); за характером логіки пізнання: (аналітичний; синтетичний, індуктивний, дедуктивний); за рівнем самостійної розумової діяльності тих, хто навчається (проблемний виклад, частково-пошуковий, дослідницький); інноваційні методи (відео метод, навчання з використанням технічних ресурсів, інтерактивні методи, методи організації навчального процесу, що формують соціальні навички); науково-дослідна робота; самостійна робота

Оцінювання освітніх досягнень здобувачів вищої освіти

Засоби оцінювання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання є: доповіді на семінарських заняттях, усне опитування на лекціях та семінарських заняттях, реферати, есе, презентації результатів виконаних завдань, презентації та виступи на наукових конференціях здобувачів вищої освіти, стандартизовані тести, екзамен.

Критерії оцінювання

Оцінювання рівня навчальних досягнень здобувачів з навчальної дисципліни здійснюється за 100-бальною шкалою.

Форми поточного та підсумкового контролю

Поточний контроль результатів навчання здобувачів освіти проводиться у формі фронтального та індивідуального опитування, проведення термінологічних диктантів, виконання письмових завдань, тестування,

контрольної роботи тощо.

Модульний контроль є компонентою поточного контролю і здійснюється у формі виконання здобувачами вищої освіти модульного контрольного завдання. Під час вивчення навчальної дисципліни «Історія та культура України» проводиться два модульних контролю для здобувачів денної форми навчання.

Підсумкова оцінка визначається за результатами отриманих модульних оцінок (балів) за усі модулі.

Підсумковий контроль проводиться у формі екзамену.

Розподіл та накопичення балів, які отримують здобувачі, за видами навчальних занять та контрольними заходами з дисципліни

Види навчальних занять		Кількість навчальних занять	Максимальний бал за вид навчального заняття	Сумарна максимальна кількість балів за видами навчальних занять
Поточний контроль				
Змістовний модуль 1	лекції	5		20
	семінарські заняття	5	до 4	
Індивідуальні завдання		до 5		5
Модульна контрольна робота 1		1	до 6	6
Разом за змістовний модуль 1				31
Змістовний модуль 2	лекції	5		28
	семінарські заняття	7	4	
Індивідуальні завдання		до 5		5
Модульна контрольна робота 2		1	до 6	6
Разом за змістовний модуль 1				31
Разом за змістовний модуль 2				39
Разом за поточний контроль				70
Підсумковий контроль				
Екзамен				30
Разом за всі види навчальних занять та контрольні заходи				100

Поточний контроль.

Критерії поточного оцінювання знань здобувачів на семінарському занятті:

контроль здійснюється з метою з'ясування рівня засвоєння теоретичного матеріалу та навичок аналітичного і логічного мислення з навчальної дисципліни «Історія та культура України» і оцінюється:

4 бали – здобувач вільно володіє навчальним матеріалом, аргументовано висловлює свої думки, прослідковує причинно-наслідкові зв'язки, робить висновки та узагальнення;

3 балів – здобувач частково володіє матеріалом та може окреслити лише деякі проблеми теми, узагальнює фактичний матеріал;

2 бали – здобувач фрагментарно володіє матеріалом, не прослідковує логічно-послідовні зв'язки, складності з узагальненнями

1 бал - здобувач поверхово розкрив лише окремі аспекти при цьому допустив суттєві помилки;

0 балів – теоретичний матеріал не опрацьовано, здобувач не намагається знайти відповіді на завдання семінару.

Модульний контроль.

Критерії оцінювання знань здобувачів при виконанні контрольних робіт (оцінюється в діапазоні від 0 до 6 балів):

5-6 балів – дано ґрунтовні розгорнуті відповіді на творчо-аналітичні завдання, без помилок виконано тестові завдання;

4 бали – виконано усі завдання, проте недостатньо обґрунтовано результати, незначні неточності у відповідях; допущено декілька помилок у тестових завданнях;

3 бали – неточності при виконання творчих завдань та помилки (5-6) у тестових;

2 бали – не виконано одне з творчих завдань - у тестових допущено 7-9 помилок;

1 бал – стисла відповідь на творчі завдання (не виконане одне), відсутня аргументація, у тестових завданнях 10-11 помилок;

0 бали – невдала спроба виконати завдання, відповіді короткі, неточні, або відсутні; виконано 20% тестових завдань.

У творчій частині модульної контрольної роботи викладачем оцінюється повнота розкриття питань, цілісність, системність, логічна послідовність, вміння формулювати висновки. У тестовій частині – оцінюється правильність виконання завдань.

Індивідуальні завдання.

Оцінювання індивідуальних завдань (самостійна робота) здійснюється на семінарських заняттях за шкалою від 0 до 3 балів.

Оцінюється понятійний рівень здобувача, логічність та послідовність відповіді, самостійність мислення, впевненість в вірності своїх суджень, вміння відстоювати власну позицію, аргументувати, виділяти головне, вміння робити висновки, розкривати перспективу розвитку ідеї або проблеми, креативність мислення; допустимий відсоток запозичень, уміння публічно чи письмово представити досліджуваний матеріал.

Підсумковий контроль.

Критерії оцінювання знань здобувачів на екзамені:

Оцінка А/ **«відмінно»** – виставляється, якщо, курсант, студент має глибокі і системні знання, вміє узагальнювати теоретичний матеріал, співвідносити загальні знання з конкретними ситуаціями; засвідчив уміння критично оцінювати варіантні підходи щодо сутності норм та уявлень; оволодів навичками аналізувати, моделювати та адекватно оцінювати ситуацію; обізнаний з науковими працями вітчизняних та зарубіжних спеціалістів в даній області; матеріал викладає логічно, послідовно, переконливо.

Оцінка В, С / **«добре»** – виставляється, якщо студент, курсант, слухач виявив достатньо повні знання курсу; дає правильні, хоча і не завжди повні визначення явищ дійсності; оволодів навичками співвідносити теоретичні знання з конкретними ситуаціями; висловлює своє ставлення до варіантних теорій щодо сутності явищ; засвоїв основи аналітичного методу; допускає незначні неточності в розкритті окремих теоретичних положень.

Оцінка D, E / **«задовільно»** – виставляється, якщо студент, курсант у цілому засвоїв програмний матеріал курсу в передбаченому обсязі з деякими неточностями у визначенні основних явищ та процесів; намагається висловити своє ставлення до проблемних питань, хоча і не завжди адекватно; вміє аналізувати набуті теоретичні знання і співвідносити їх з конкретними ситуаціями; виклад матеріалу непослідовний, неточний, з наявними помилками.

Оцінка FХ, F/ **«незадовільно»** – виставляється, якщо студент, курсант виявив слабкі (відсутність) знання теоретичного програмного матеріалу; не зміг дати визначення основних провідних категорій та явищ; відсутні навички оцінки норм і теорій; виклад матеріалу непослідовний, нелогічний, фрагментарний, з грубими помилками.

Перелік теоретичних питань для підготовки до екзамену:

1. Періодизація найдавнішої історії. Характеристика періодів.
2. Походження та розселення слов'ян на території сучасної України. Їх господарство та побут.
3. Проаналізувати процес утворення держави Русь. Політику перших князів.
4. Офіційне запровадження християнства у Давньоруській державі. Його значення.
5. Довести, що за князювання Володимира Великого та Ярослава Мудрого Русь досягла апогею у своєму розвитку.
6. Причини та наслідки політичної роздробленості Давньоруської держави.
7. Довести, що Галицько-Волинська держава стала правонаступницею традицій Русі. Князювання Данила Галицького.
8. Порівняти становище українських земель у складі Литви та Польщі (XIV-XVI ст.)
9. Люблінська унія та її наслідки для українського народу.
10. Проаналізувати причини виникнення українського козацтва та розкрити його вплив на долю українського народу.
11. Довести, що Запорозька Січ за своїм суспільно-політичним устроєм – козацька республіка.
12. Дати характеристику заняттям, побуту та звичаям українських козаків.
13. Проаналізувати причини, характер, рушійні сили визвольної війни українського народу середини XVII ст. проти польської шляхти.
14. Початок визвольної війни 1648-1657 рр. Значення перших битв.

15. Формування української національної держави Б. Хмельницького, проаналізувати її адміністративно-політичний устрій.
16. Дослідити причини укладання та наслідки Переяславської угоди 1654 р. Березневі статті.
17. Розкрити історичне значення національно-визвольної війни українського народу під проводом Б. Хмельницького.
18. Дати загальну характеристику епохи «Великої Руїни» на українських землях.
19. Охарактеризувати становище українських земель кінця XVII – початку XVIII ст. Гетьманування І. Мазепи.
20. Конституція П. Орлика, її характеристика та значення.
21. Проаналізувати причини та наслідки остаточного скасування гетьманства в Україні та зруйнування Запорозької січі у другій половині XVIII ст.
22. Особливості розвитку української культури XVII – XVIII ст., духовне життя, освітні традиції, книгодрукування, мистецтво.
23. Дати характеристику становища українських земель кінця XVIII – початку XIX ст.
24. Кирило-Мефодіївське братство та його вплив на розвиток українського національного руху.
25. Причини та наслідки скасування кріпосного права у Наддніпрянській Україні.
26. Імперські реформи 60-70-х років XIX ст. Розкрити їх вплив на долю українських земель.
27. Проаналізувати особливості економічного та суспільно-політичного розвитку України в другій половині XIX ст.
28. Національна політика російського царизму щодо України у другій половині XIX ст.
29. Українське культурне відродження XIX ст.
30. Україна в роки Першої світової війни. Проаналізувати плани воюючих сторін щодо українських земель.
31. Початок української революції. Причини утворення Центральної Ради.
32. Дати загальну характеристику діяльності Центральної Ради.
33. Вказати на причини проголошення та значення III Універсалу Центральної Ради.
34. Проаналізувати причини війни радянської росії з УНР. Проголошення IV Універсалу Центральної Ради, його значення.
35. Проаналізувати досягнення та причини невдач Центральної Ради. Її значення.
36. Українська держава за гетьмана П. Скоропадського. Загальна характеристика.
37. Відродження Української народної Республіки – Директорія.
38. Розкрити суть більшовицької політики «воєнного комунізму» та її наслідки.
39. Розкрити суть та проаналізувати причини впровадження «нової економічної політики» в Україні.
40. Голод 1921-1922 років в Україні. Причини і наслідки.
41. Проаналізувати стан культури в Україні в 20-ті роки XX ст.
42. Сталінська індустріалізація в Україні. Причини і наслідки.
43. Запровадження колгоспного ладу в Україні. Проаналізувати завдання, методи, результати.
44. Голодомор 1932-1933 рр. Проаналізувати причини і наслідки.
45. Стан культури в Україні в 30-ті роки XX ст.
46. Радянсько-німецькі договори 1939 р. Проаналізувати плани двох тоталітарних режимів.
47. Початок Другої світової війни. Возз'єднання українських земель, його історичне значення.
48. Окупація України військами фашистської Німеччини. Окупаційний режим.
49. Рух Опору в Україні в роки Другої світової війни. Проаналізувати його особливості.
50. Звільнення України від німецької окупації в роки Другої світової війни.

51. Проаналізувати наслідки Другої світової війни для України.
52. Проаналізувати особливості відбудови народного господарства України після Другої світової війни
53. Розкрити суть політики десталінізації.
54. Проаналізувати стан економіки України в другій половині 50-х – початку 60-х років ХХ ст.
55. Розкрити вплив «відлиги» на політичне та культурне життя в Україні.
56. Стан економіки України в другій половині 60-х – початку 80-х років ХХ ст.
57. Дати оцінку ситуації у соціальній сфері в Україні у 60-ті – першій половині 80-х років ХХ ст.
58. Розкрити причини зародження дисидентського руху в Україні та визначити основні риси дисидентства.
59. Проаналізувати особливості опозиційного руху в 70-ті роки ХХ ст.
60. Політика «перебудови» у другій половині 80-х років. Її особливості.
61. Проаналізувати наслідки та значення політики «перебудови».
62. Вказати причини зростання політичної активності суспільства в кінці 80-х років ХХ ст. та початок формування багатопартійності в Україні.
63. Аварія на Чорнобильській атомній станції, її наслідки.
64. Дати оцінку та розкрити суть «Декларації про державний суверенітет України» (липень 1990 р.).
65. Проаналізувати причини розпаду Радянського Союзу та наслідки.
66. Проголошення незалежності України. Доведіть історичну обумовленість та закономірність.
67. Проаналізувати особливості державотворчих процесів в Україні в перші роки незалежності.
68. Визначити економічні завдання незалежної України та вказати на шляхи їх вирішення.
69. Прийняття Конституції незалежної України. Значення.
70. Становище у соціальній сфері в роки незалежності.
71. Дати характеристику особливостям зовнішньої політики України в період повномасштабного вторгнення.
72. Розвиток культури України в роки незалежності.
73. Вибори до Верховної Ради України 21 липня 2019 року. Проаналізувати виборчу систему та результати виборів.
74. Євроінтеграційні процеси в Україні. Революція Гідності.
75. Початок війни РФ проти України: анексія Криму, збройна агресія на сході України
76. Антитерористична операція / Операція об'єднаних сил (АТО/ООС).
77. Широкомасштабне вторгнення, злочини російських військ в Україні у 2022 р., як акт геноциду української нації.
78. Консолідація української політичної нації в боротьбі проти російській агресії. Героїзм і мужність ЗСУ у відстоюванні територіальної цілісності та незалежності України.

Політика викладання навчальної дисципліни

1. Активна участь в обговоренні навчальних питань, попередня підготовка до семінарських занять за рекомендованою літературою, якісне і своєчасне виконання завдань.
2. Сумлінне дотримання розкладу занять з навчальної дисципліни.
3. Мобільними пристроями дозволяється користуватись тільки з дозволу викладача і тільки з метою досягнення навчальної мети.

4. Заохочується креативність мислення, пошук додаткової інформації, вміння відстоювати та аргументовано доводити власну позицію.
5. При підготовці до занять дозволяється користуватися інформацією з електронних джерел, проте лише з офіційних освітніх, наукових сайтів (перелік рекомендує викладач).
6. Здобувач вищої освіти має право дізнаватися свою кількість накопичених балів у викладача навчальної дисципліни та вести власний облік.
7. При виконанні індивідуальної самостійної роботи до захисту допускаються роботи, які містять не менше 60% оригінального тексту при перевірці на плагіат.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Література:

1. Косяк С. М. Методичні рекомендації для підготовки до семінарських занять з навчальної дисципліни «Історія та культура України» для курсантів першого курсу. Черкаси: ЧПБ імені Героїв Чорнобиля НУЦЗ України, 2018. 72 с.
2. Косяк С. М. Історія та культура України: Курс лекцій. Навчальний посібник. Черкаси: ЧПБ імені Героїв Чорнобиля, 2019. 184 с.
3. Косяк С. М. Історія та культура України: матеріали до мультимедійного супроводу лекцій. Навчальний посібник. Черкаси: ЧПБ імені Героїв Чорнобиля, 2020. 132 с.
4. Косяк С. М. Історія та культура України: проблемно-логічні задачі. Навчальний посібник. Черкаси: ЧПБ імені Героїв Чорнобиля, 2021. 22 с.
5. Косяк С. М. Україна в європейському історичному та культурному контекстах. Давня історія та Середні віки. Навчальний посібник. Черкаси: ЧПБ імені Героїв Чорнобиля, 2022. 64 с.

Базова:

Підручники та навчальні посібники

1. Освітньо-професійна програма вищої освіти «Пожежна безпека» за спеціальністю 261 "Пожежна безпека" галузі знань 26 "Цивільна безпека" для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. http://pb.nuczu.edu.ua/images/fpb/osvitni-programi/bakalavrat_pershiiy.pdf
2. Богуцький Ю.П., Андрущенко В.П. та ін. Українська культура у європейському контексті. Київ: Знання, 2007. 679 с.
3. Бойко О. Історія України. Київ: Академія, 2012. 656 с.
4. Бойко О. Новітня історія України. 2014-2019 роки. Київ: Академія, 2020. 160 с.
5. Борисова О., Климов А. Історія української державності. Підручник. У 2-х томах. Том 1. Київ: Кондор, 2018. 344 с.
6. Борисова О., Климов А. Історія української державності. Підручник. У 2-х томах. Том 2. Київ: Кондор, 2018. 464 с.
7. Гарін В., Кігіцар І., Кондратенко О. Історія України. Київ: Центр навчальної

- літератури, 2017. 240 с.
8. Історія України. навчально-методичний посібник для семінарських занять. Харків: Нац. юрид. ун-т ім. Я. Мудрого, 2014. 68 с.
  9. Історія України: підручник для студентів неісторичних спеціальностей вищих навчальних закладів / О. Бут, М. Бушин, Вовк. Черкаси: ЧДТУ, 2016. 644 с.
  10. Історія України: навч. посібн. для слухачів вищих навчальних закладів МВС України заочної та дистанційної форм навчання / Н. Карпунова, А. Резніков, Л.Тарасенко. Одеса, 2014. 282 с.
  11. Історія української культури: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / О.Ю. Павлова. Київ: Центр учбової літератури, 2013. 343 с.
  12. Історія української культури: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / І.Я. Хома. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2012. 356 с.
  13. Лановик Б. Історія України: навч. посіб. 2-ге вид. перероб. Київ: Знання-Прес, 2006. 598 с.
  14. ПЕРЕЛОМ: Війна Росії проти України у часових пластах і просторах минувшини. Діалоги з істориками. У 2-х кн. Кн. 1 / Відп. ред. В. Смолій; Упоряд.: Г. Боряк, О. Ясь. НАН України. Інститут історії України. Київ: Інститут історії України, 2022. 802 с.
  15. ПЕРЕЛОМ: Війна Росії проти України у часових пластах і просторах минувшини. Діалоги з істориками. У 2-х кн. Кн. 2 / Відп. ред. В. Смолій; Упоряд.: Г. Боряк, О. Ясь. НАН України. Інститут історії України. Київ: Інститут історії України, 2022. 803с.
  16. ПЕРЕЛОМ: Війна Росії проти України у часових пластах і просторах минувшини. Діалоги з істориками. Кн. 3 / Відп. ред. В. Смолій; Упоряд.: Г. Боряк, О. Ясь, С. Блащук. НАН України. Інститут історії України. Київ: Інститут історії України, 2023. 844 с.

Допоміжна література

1. Гриценко Т. Культурологія. Навчальний посібник Київ: Центр навчальної літератури, 2007. 392 с.
2. Забужко О.С. Філософія української ідеї та європейський контекст. Франківський період. Київ, 2006.
3. Історія української культури у 5 т. Київ:Наукова думка, 2003.
4. Історія України: Навчально-методичний посібник для семінарських занять / В. Литвин, А. Слюсаренко, В. Колесник та ін. Київ: Знання-Прес, 2006. 460 с.
5. Кононенко П.П. Українська освіта у світовому часопросторі. Київ: Товариство «Знання» України, 2008. 591 с.
6. Корабльова В.М. Покоління в полі культури: множинність репрезентацій. Харків: ХНУ імені В.Н.Каразіна, 2009. 180 с.
7. Павленко С.О. Іван Мазепа як будівничий української культури. Київ, 2005.
8. Лободаєв В., Сосса Р., Кучерук О., Грицеляк В., Лоза Ю. Українська

- революція 1917-1921. Директорія Української Народної Республіки. Історична карта. Київ: Академія, 2021.
9. Руденко Ю.Д. Українська козацька педагогіка: витоки, духовні цінності, сучасність: навч. посібник. Київ: МАУП, 2007. 384 с.
  10. Хижняк З.І., Маньківський. Історія Києво-Могилянської академії. Київ, 2003.
  11. Цвілюк С.А. Українізація України: Тернистий шлях національно-культурного відродження за доби сталінізму. Одеса: Маяк, 2004.
  12. Цвілюк С.А. Трагедія нескореної нації: Політичний і національний терор України в період сталінського тоталітаризму. Видання друге, доповнене. Одеса: Астропринт, 2008.
  13. Яворницький Д. Історія запорозьких козаків. У 3-х т. Львів, 1990.

Інформаційні ресурси

1. Велика Українська енциклопедія. URL: [url: https://vue.gov.ua](https://vue.gov.ua)
2. В. Вернадський і національне питання.
URL: <http://izbornyk.org.ua/rizne/gyrych.htm>
3. Грицак Я. Формування модерної української нації XIX-XX ст.
4. URL: http://history.franko.lviv.ua/gryc_content.htm
5. Залізник Л. Від склавинів до української нації.
URL: <http://militaryhistory.narod.ru/perspektyva.html>
6. «Ізборник». Історія України IX-XVIII ст. Першоджерела та інтерпретації URL: <http://litopys.org.ua/>
7. Історія української культури. Том 1-5. Київ, 2001. URL: <http://litopys.org.ua/>
8. Нариси з історії культури до початку XVIII століття / Під редакцією А. Ясіновського. Львів, 2001. URL: <http://litopys.org.ua/>
9. Павленко С.О. Іван Мазепа як будівничий української культури. Київ, 2005. <http://foltranslit.appspot.com/files/pavlenko1.pdf>
10. Шевченко І. Україна між Сходом і Заходом. Історія української культури.
URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Shevchenko_Ihor/Ukraina_mizh_Skhodom_i_Zakhodom.pdf
11. Яковенко Н. Нарис історії середньвічної та ранньомодерної України. Київ, 2006. URL: <http://history.franko.lviv.ua/>

Розробник:

доцент кафедри
соціально-гуманітарних дисциплін
к. і. н., доцент

Світлана КОСЯК